

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

(Печат, 17.04.2009)

„Можда је прилика да данас, када најрадоснији празник човечанства прослављамо у сенци економске кризе, која је захватила цео свет, дубље и истинскије доживимо и схватимо тајну Крста Христовог, Распећа и Васкрсења. Врхунац љубави свакако јесте Васкрсење Христово које је, као победа над смрћу, највећи тријумф и дар живота. Угледајући се на неупоредиву жртву Сина Божјег и ми сами, поготово у ове дане Празника над Празницима, треба да се жртвујемо за наше ближње, суседе, пријатеље, а посебно сународнике са Косова и Метохије, који су највеће жртве, не само економске кризе, него кризе морала која је захватила читав свет.“ Овим речима, уз радосни поздрав „Христос васкрсе – Ваистину васкрсе!“, епископ јегарски, викар епископа Бачког, доктор Порфирије читаоцима „Печата“, као и свим људима добре воље, пожелео је срећне васкршње празнике, пристајући да у разговору са уредништвом нашег листа одговори на питања која се тичу положаја Српске православне цркве у друштву, односа нашег народа према косовском, старолазаревском завету, али и на она која у својој суштини садрже световне теме и тичу се односа Цркве према медијима, омладини, економији и социјалној правди.

И поред тога што је Српска православна црква у последњих двадесетак година донекле вратила утицај који је некада имала у друштву (на пример – поновно увођење веронауке у школе), стиче се утисак да сарадња између државе и Цркве у нашој земљи, за разлику од, рецимо, Русије, уопште не постоји, бар када су у питању кључни национални проблеми. Због чега сарадња између световних и црквених власти, сада, када су витални интереси државе угрожени, није на вишем нивоу?

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

Свакако да бескрупулозне партијске борбе смањују могућност Цркви да дејствује конструктивно у временима кризе. Такође, знамо да код нас партијашење није од јуче и да су, кроз историју, страначки интереси или интереси појединаца неретко бивали важнији од општих, националних и духовних. Ту често важи Черчилова констатација, која гласи: „Партија је удружење мале групе људи против осталог дела народа“. Срећа, увек има изузетака, па и код нас. Помињете Русију као пример за углед – заиста, као што је некада Свети Константин унео снагу хришћанства у пољуљане институције римске империје и обновио је у условима плурализма декадентних и напредних хтења, тако су и данас у Русији најважнији чиниоци њеног друштва свесни да само хришћанска духовност може да обнови пољуљани и девалвирани морал и стабилизује државне и демократске институције. Можда код нас није као код Руса; за то постоје објективни и субјективни разлози - ипак, овде и сада многи добронамерни људи осећају да Црква није било чији политички такмац, или некакав ригидни, екстремни и искључиви националистички ентитет, а још мање реликт прошлости човечанства. Црква постоји као небоземни, богочовечански организам зато што је човек, на први поглед, по речима Хајдегера трагично „биће за смрт“, а жели да живи, и то вечно; зато што има потребу за љубављу, а љубав није могућа, по речима Достојевског, уколико је смрт једина истинска реалност и перспектива човекова. Стога многи у потрази за смислом, и с ове и с оне стране гроба, независно од партијске, или било какве друге припадности, доживљавају себе као саставни део Цркве, оног лаичког молитвеног хтења без кога црквена хијерархија и не може да буде Црква. Хвала Богу, код нас је дошло до демократских промена па су процеси сарадње између Цркве и државе поодавно започети. Односи су јасно дефинисани низом закона, али сарадња се не састоји само у ономе што се институционализује у модерној држави. Наравно, сарадња може и треба да буде све боља и боља. Јер, исти људи су и чланови државе и чланови Цркве. Сви морају имати не само исте обавезе, већ и иста права. Мера и квалитет сарадње, међутим, не зависе само од државе, него и од оних који су Црква! Неко мање, неко више, али сви смо одговорни за све! Одговорнији је онај коме је више дато и који више зна! У сваком случају, сигурно се на Србију више не могу применити речи Александра Солжењичина који у својој великопосној посланици упућеној блаженопочившем патријарху Пимену, каже: „Који нас то разлози могу уверити да планско уништавање духа и тела Цркве под вођством атеиста представља најбољи начин да се Црква сачува?“

У државном врху, као и у опозицији, преовлађују добронамерни људи, не само према Цркви као организованој институцији, већ и према здрављу националне заједнице. Могуће је да тешка економска ситуација заклања ове суптилне вибрације, које су за духовно око, ипак несумњиве.

Световне власти у Београду наводно су изашле у сусрет верским заједницама у Србији, поводом њихових замерки на Закон о дискриминацији. Међутим, да ли је тај закон, у облику у којем је усвојен, уопште био потребан Србији, поготово данас када, чини се,

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

постоје много значајнији проблеми са којима се наше друштво сусреће? У којој он мери, парадоксално, уместо да штити, гуши верске слободе?

Амерички устав као и устави свих држава владавине права уопште не говоре о верским слободама. Тамо нећете наћи да је верска слобода приватна ствар сваког појединца. Бољи је онај устав који о неприкосновеним слободама ћути. Закони се изводе логиком дедукције из постојећег устава. Људска опредељења морају се поштовати.

Сигурно да поклањање пажње неким микро групама затомљује проблеме незапослености и других друштвених девијација у којима наше друштво већ одавно плива. Не видим проблем у афирмацији неких релевантних деноминација које су већинске у неким земљама, а код нас мањинске.

С једне стране, обавезни смо да сведочимо живот у складу са људском природом, што ће рећи, здрав стил живота, са друге, пак, стране, ако тако грубо могу да кажем, обавезује нас закон љубави и широкогрудости. Позвани смо да будемо „со земљи и светлост свету“. Речено је, такође, да се „не може град сакрити ако на гори стоји“. Императив који каже „да се светли светлост наша и да људи виде наша добра дела и прославе Оца нашега који је на небесима“, јесте нешто што нас обавезује на нашу унутарњу интроспекцију, а мање на поглед са стране у институционалну предусретљивост према извесним честитим верским деноминацијама, осим ако нису култови са девијантним социјалним последицама.

О погубним последицама подела међу српским народом Српска православна црква одувек је изражавала јасан став, истичући погубност нових деоба. Међутим, по свему судећи, тај глас није допро до многих српских политичара, интелектуалаца, па и дела српског народа који живи на простору наше северне покрајине (о чему сведочи и предлог Статута Војводине). Због чега су деобе констатнта и доминанта у историји Србије?

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

Деоба, да парафразирамо Црњанског, као сеоба, било је и биће их. У савременим деобама, послужимо се дубинском психологијом, виде се нарцизми малих разлика. Саможивост и нарцизам супротни су осећању заједнице и љубави. Разлике се схватају као посебност и посед, као супротност и тачка раздвајања, а не као дарови које приносимо заједници изграђујући јединство са њом.

Проблем је у поимању идентитета. Постоје различити идентитети: национални, државни, политички, социјални, породични, полни... Сви су легитимни, али ниједан није постојан, ниједан није сигуран и трајан без духовног идентитета. Духовни идентитет је основни, суштински идентитет; идентитет који изграђује и чува сваки други идентитет. Пример за то је јеврејски народ. Какве све мене и промене није пролазио и у какве кризе није упадао, али увек је чувао свој духовни идентитет, увек је био везан за синагогу, а синагога је заузврат сачувала квинтесенцију тога народа. Стога не чуди што су после две хиљаде година лутања и перипетија, противно свакој логици, Јевреји учинили чудо; што су, као из пепела обновили своју државу. Духовни идентитет српског народа је јеванђелски, православни. Кад год је јако осећање духовног идентитета, јако је и осећање јединства, па чак и онда када не делимо исти географски простор или исту државу. Припадање истом духовном идентитету чини нас браћом. Кад постанемо само другови, губимо свој идентитет, губимо центар. Када је центар поремећен, свака периферија се намеће као центар. Понеко помисли да нас тамо негде иза седам гора и седам мора чека неко рајско блаженство, занемарујући оне Господње речи из Лукиног јеванђеља: „Где, царство Божије је ту између нас.“ Наши идеали често су негде далеко иза хоризонта, докле нам допире око, а предмети наше суревњивости су ту, најчешће у суседству. Тенденције са којима се суочавамо нису ништа друго него непознавање историје, и то своје, сопствене. Не мали број људи из Војводине, а међу њима и историчар Иларион Руварац, сахрањен је с погледом на шумадијска брда. Целокупна Црква и аутономна војвођанска српска заједница у Аустроугарској шириле су руке да би се загрлиле са једноплеменом браћом и сјединиле се са коренима и почецима. Знај да су данас такозване сецесионистичке и сепаратистичке силе само гласови усамљених, отуђених или користољубивих појединаца. Центрипеталне силе су много пута биле јаче од центрифугалних. Једна искрена регионална и локална самоуправа, уз поштовање одређених специфичности, и политичка искреност доводе нас до аргумената који нас чвршће повезују, а не усамљују и раздвајају.

У којој мери је тачна тврдња да православни Србин и даље живи косовским, старолазаревским заветом и идеалом?

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

Косовски завет је много пута узносио, надањивао, и није узалуд Андрић назвао Његоша трагичним мислиоцем косовског завета. Међутим, косовски завет је много пута злоупотребљаван. Сетимо се само Мештровићеве сецесионистичке бахатости (мислим на сецесију у уметности).

Косовски завет није мазохизам пораза, већ опредељење за живот. Јеврејски „берит“ јесте савез између Бога и његовог народа, где је теоцентрична идеја сабирно сочиво јединства народа. „Дијатики“ на старогрчком, „пактум“ и „тестаментум“ на латинском, представљају завет. То није само неки историјски догађај, није ни везаност за земљу, за територију, а још мање митска епопеја. Пре свега завет треба схватити као морални императив: „Земаљско је за малена царство, а небеско увек и довека“. Ове речи у директној су вези са Христовом поруком: „Јер ко хоће живот свој да сачува, изгубиће га; а ако ко изгуби живот свој мене ради, наћи ће га. Јер каква је корист човјеку ако сав свијет задобије а души својој науди?“.

Основно филозофско, истовремено и религијско питање је: може ли човек сам, из себе, својим моћима да сачува свој живот, може ли сам да се спасе, може ли сам да постигне апсолутну срећу и вечни овоземаљски комфор? Само то и покушава кроз сву историју свога постојања и кроз све своје делатности; покушава уз помоћ науке, уз помоћ уметности и филозофије, уз помоћ политике... Далеко би нас одвело детаљно показивање како човек, наивно верујући само себи, изневерава своја очекивања. Може бити да је тек мало открио Изидин вео који прекрива тајну природе, да је мрвице космоса упознао, али сам себи и даље остаје „тајна највећа“, а нова знања само му помажу да још боље појми колико је његово знање убого и мало, и колико му прети опасност да постане најусамљеније и најнесрећније биће у космосу! Да ли је, дакле прогрес, у виду двојединог идеала, животног комфора (постигне се уз помоћ технологије) и политичких слобода (постигне се уз помоћ идеологије), у суштини усрећио човека и човечанство? При том, за срећу су свакако добро дошли и животни комфор и политичка слобода. Али, да ли је то довољно? Да ли се срећа и комфор могу уопште поредити или, пак, поистоветити? Да могу - онда би савремено потрошачко друштво, земаља са високим стандардом, требало да буде прави рај на земљи. Реалност, на жалост, није таква; слобода и комфор нису довољни, човек хоће више, хоће да буде целовит, хоће континуитет, хоће вечност, и то не апстрактну, него личну, и своју и свих оних које воли. Може ли се то постићи без Бога, без Богочовека Христа. Сигуран сам – не. На то нас подсећа и празник који је пред нама. У овоме је косовски завет и то је била спознаја, а потом и избор Светог Кнеза Лазара.

Косовски завет је реализација Христових речи: „Јер какава је корист човјеку ако сав свијет задобије а души својој науди“, или одговор на Хамлетово питање: „бити, ил' не бити, питање је сад“, или, речено језиком савременог маркетинга: „Или јеси, или ниси“.

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

Колико живимо светозаревским заветом и идеалом данас? Тешко питање! Живимо, као појединци и као народ по мери већ поменутих речи Христових. Косовски завет, дакле, као и само Косово, по мени није, пре свега политичко питање, него духовни избор и духовни завет. Народи ће се селити и досељавати, али оно што се склопи у људском срцу са Богом - то ће живети и то је истински савез.

Сами знате шта се овог момента збива на том тлу, са чим је суочен српски народ. Што би рекао Његош, и данас нам актуелно звучи: „тамо смо срећу изгубили“. Немир који нам Косово доноси, само буди за молитве Господу, да све добронамерне и демократске снаге уложе труд да ставимо мелем на нашу заједничку несрећу. Никад не питајмо за ким звона звоне – она звоне за сваким од нас, како рече Џон Дон.

Сведоци смо да наш народ, стицајем познатих околности, тренутно живи у неколико држава. Да ли је – у тренутку када власти у Београду доносе предлог Закона о дијаспори који Србе из бивших република СФРЈ третира као „исељенике“ – могуће остварити повезивање српских геополитичких целина у јединствени културни и духовни простор?

Будући да нисам упознат са садржајем предлога Закона о дијаспори, нажалост, не могу валидно да га коментаришем. У исто време, недвосмислено могу да кажем да Срби који живе у околним земљама нису у дијаспори, него су, као и други народи са тих подручја, аутохтони. Они су своји на своме. Мислим да би, уколико се односи и на тај део нашег националног корпуса, више одговарало да се донесе Закон о помоћи Србима ван Србије. Такав закон могао би обухватити Србе у околним земљама, укључујући Мађарску и Румунију, али и оне у дијаспори (у земљама западне Европе, Америци, Аустралији).

Са друге стране, непобитна је чињеница да смо, осим кратког периода свог историјског битовања под једним државним кровом у двадесетом веку, велики део наше историје живели у различитим државним и културним срединама, а ипак успели да сачувамо духовно и културно јединство. Треба знати да је култура, како и сама реч каже, тесно повезана са култом. Култура долази од култа; култ - то јест поглед на свет, вера - ствара културу. Каква је вера (култ), таква је и култура. Црква као носилац култа, по својој природи, надраста државне организме и оквире. Историја и нашег народа потврђује да православна духовност не познаје границе, да се границе Цркве не

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

поистовећују са границама држава, те да се само очувањем православног етоса и православног култа у српском народу, ма где се он налазио, обезбеђује и духовна целина и културно јединство.

Дакле, одговор на Ваше питање је потврдан – могуће је остварити повезивање српских геополитичких целина у јединствени културни и духовни простор. Услов је један - да је Србин, не само номинално и фолклорно православан, већ да је живи члан литургијске заједнице, то јест Цркве као тела Христовог.

Не ретко, наши ме људи из различитих западноевропских земаља и Америке питају за савет како да науче своју децу да буду Срби. По правилу, одговарам једноставно; научите их да буду православни хришћани. Јер, сасвим сигурно, пре или касније пробудиће им се духовна глад и потреба за Богом. Ако нису васпитавани као православци, засигурно ће посегнути за неком духовношћу или квазидуховношћу оличеном у оном што називамо сектама, а тада не само да ће заборавити своју културу и свој народ, него чак и своје најближе сроднике. Бирањем новог култа, нове вере, усваја се туђа култура, отпада се од свог духовног простора. У Цркви је лек који чува лични печат и непоновљивост сваког појединца, као и идентитет заједнице, то јест народа коме човек припада.

У којој мери Српска православна црква може да се одупре тенденцијама савремене културе у којој идеја слобода пустоши саму себе, поготово уколико се има у виду да су масовни медији, обиљем неселектованих информација, у великој мери допринели урушавању и релативизацији елементарних моралних вредности? Будући да сте већ дуже време у РРА, шта вас је спречавало да осујетите да поједини штетни садржаји који трују људски дух одлазе у етар? Коначно, да ли су световни медији у Србији у стању да пренесу поруку Српске православне цркве на квалитетан и разумљив начин? Делује, наиме, да не постоји довољно разумевања између Цркве и медија у Србији. Чак се стиче утисак да су кључну улогу у покушају урушавања угледа СПЦ одиграли управо медији. Са друге стране, они који су форсирани другачији концепт, као руководство Радио-телевизије Војводине, смењени су или су дали оставке.

Питање односа Цркве и медија, као и Ваша друга питања, заслужује простор дужи од једног интервјуа. Покушају да одговорим најкраће, представљајући како су овај однос

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

пратила законска решења, с једне стране и како се то одражавало у пракси, са друге.

Наиме, све до 1974. године, црквени медији, у оно време, наравно, само штампани, били су заправо ван закона. У малом броју и још мањим тиражима дистрибуирали су се у храмовима. Такво стање је 1974. године само озакоњено доношењем рестриктивног Закон о верским заједницама.

Што се тиче јавних медија, од краја Другог светског рата па све до осамдесетих година прошлог столећа, однос медија, као и свих других субјеката тадашњег друштва према Цркви, може се назвати временом, мање или више, отвореног терора. Први телевизијски програми који нису имали намеру да дискредитују Цркву, појавили су се на Телевизији Београд осамдесетих година. Памтимо и данас серијале „Време фресака“, „Сведоци векова“, а доцније „Манастир Хиландар“ и друге, који су представљали српску црквену и културну баштину, али приказујући само уметнички, културни и историјски значај, а тек помало дотичући се верског, религиозног значаја и деловања. По своме квалитету то су, ипак, у највећој мери, до сада непревазиђене емисије.

Тек почетком 90-их година Телевизија Нови Сад, што је у највећој мери и Ваша лична заслуга, произвела је и емитовала серију „Буквар Православља“. Серија је имала око 80 епизода и до сада је, у продукционом и садржајном смислу, најозбиљнији подухват ове врсте у нашим електронским медијима.

Тек Законом о радиодифузији, донетим 2002. године, Цркве и верске заједнице добиле су право на поседовање сопствених електронских медија, а јавни радиодифузни сервис обавезу да у свом програму има и верске садржаје. Тако сада, заједно све традиционалне Цркве и верске заједнице, на јавним сервисима Србије и Војводине, свакодневно имају једну кратку, десетоминутну емисију; а једном недељно емисије од по сат времена, у којима приказују своје учење и духовно и културно наслеђе.

Истим законом предвиђено је да Цркве и верске заједнице имају и једног члана Савета Републичке радиодифузне агенције, врховног тела у области радиодифузије. Ту дужност, тренутно обављајам ја, штавише, у демократској процедури изабран сам и за председника тог органа.

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

Што се тиче црквених електронских медија, у Србији свој програм емитују или су у фази непосредних припрема чак десет радио и две телевизијске станице. Писане медије у власништву Српске православне цркве тешко је и побројати...

Ово су само први и почетни кораци. Сигурно недовољни. Али, морамо имати у виду да је наше друштво још увек у трансформацији од аутократског у демократско. У трансформацији су, још увек, и јавни радиодифузни сервиси који, свакако, верском програму треба да дају више места и боље термине.

Питали сте ме и зашто нисам спречио да штетни садржаји иду у етар? У шали ћу рећи да себе не доживљавам као оберпрокурора Свјатејшег Синода у Русији Петра Великог, који бди над уређивачком политиком медија. У складу са законом, чиним колико могу. Уређивање радиодифузног и медијског простора својеврсни је процес, који је отворен. Надлежност Републичке радиодифузне агенције је одређена у више закона. Агенција је, у циљу сузбијања штетних садржаја, уз друга упутства, донела и обавезујући Кодекс понашања емитера, који се односи на заштиту деце и омладине; упутства која се односе на приказивање порока, криминала и узнемирујућих појава, затим секти и облика верског фундаментализма, окултизама, магије, порнографије и других непожељних садржаја. Кодекс се примењује постепено и даје своје прве резултате.

Мислите ли да је прејака теза рећи како се наша земља налази под тоталном духовном окупацијом?

Окупација је прејака реч. Мислим да се овде збио случај који добро можемо описати речима Бранка Миљковића: „Уби ме прејака реч“. С друге стране, Милован Данојлић у једној својој песми записао је да се у нашим слабостима чак и Бог показује слабим. Ми, дакле, својим унутрашњим расположењем бојимо и свет у којем живимо.

Свакако да постоје различити центри моћи, који у ери глобализације хоће да нам наметну своје, нама туђе, моделе живота. Хоће, ментално и духовно да нас поробе и да нас контролишу. То није спорно. Зашто смо ми, међутим, малодушни? Зашто смо ми

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

слаби и спремни на сваку врсту компромиса, и кад морамо и кад не морамо? Где су наши интелектуалци? Зашто нису спремни да ризикују похвале и по сваку цену епитет модерности? Где су хришћански интелектуалци? Него, свако гледа своја посла, уљуљкујући се у конформизму критике свега свога, ионако већ постављеног на стаклене ноге. Као што знамо из Јовановог јеванђеља, дух Господњи дише где хоће. Потребна нам је религиозна пажња да осетимо наше религиозне корене и православну духовност. Потребно је да покажемо слободу духа, показујући шипак свакој врсти тоталитаризма, ако не увек јавно, онда попут Достојевског, макар у џепу.

Захваљујући вашем огромном труду, манастир Ковиљ већ дуги низ година предњачи у помоћи младим људима, пре свега оним који желе да се излече од наркоманије. Уз благослов владике Иринеја у Ченеју је преуређена стара напуштена школа где уточиште налазе људи који покушавају да излече ране од дроге. Да ли ваше искуство у раду са наркоманима показује да је ова опака болест изнад свега духовна?

Савремени човек пати од ноогених невроза (од грчког „нус“ што значи „ум“, „дух“ и „смисао“). Када је у питању човек и његов живот, не верујем у манихејску дихотомију између духовног и материјалног. Све је позвано да се продухови и да постане духовно. Отуда је све што је добро, духовно здраво; али и све што је болесно, духовно је болесно.

Да, наркоманија је по преимућству духовна болест. Последица је или одсуства љубави или присуства, што је данас честа појава нездраве, изопачене љубави, у периоду човековог одрастања. Корени трагања за компензацијом љубави налазе се, пре свега, у нездравим породичним односима и то посебно у односима између оца и мајке, који се као неизбрисиви печат утискују у душу детета, одређујући његову спремност да гради и развија свој однос према животу и свету на који је упућен. Млади су најосетљивији, па су уз то често и жртве различитих токова друштвене патологије. Дивно је чути када неко од зависника који је излечен осети укус живота. Када се пробуди и чује цвркул птица, дување ветра и свега онога за шта му је болест зависности затворила чула. Ето, трудимо се колико можемо, јер мало је до нас. Али Бог је свемогућ.

Чини се да нове генерације и православних верника не желе више да буду само посматрачи и примаоци савета, упутстава и усмеравања, већ желе и да се њихове

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

иницијативе прихвате од стране Цркве. Чини се да је патријарх РПЦ Кирил то схватио, те да је стога и поручио како ће на челу са младима кренути у обнову моралних вредности. Да ли то схвата и Српска црква?

Припадали смо генерацији младих који су завршили гимназије и студирали друге факултете, али нас је нека тајанствена рука водила да постанемо људи у служби Цркве. Руски народ је велики народ. Суочава се с низом проблема о којима ми можемо само да слутимо. Мислим да смо и ми свесни све озбиљности савременог нихилизма који захвата човека вредног дивљења и поштовања. Велики број друштава суочава се с девијацијама. Ни један народ, ни појединац није под стакленим звоном. У свету влада, баш као у физици, закон спојених посуда. Наш духовни принцип и кредо је, да се тако изразим, „како горе, тако и доле“. Духовне вредности треба практично реализовати, јер „Логос постаде тело и усели се међу нас“. Треба видети његову славу и лепоту. Достојевски је рекао: „Лепота ће спасити свет.“

И православље се суочава са проблемима дела верника који имају екстремни поглед на веру. Међу новокрштенима неретко влада догматизам. Како се Српска православна црква односи према том делу свога духовног стада?

Сведоци смо нетолерантног фундаментализма на свим конфесионалним нивоима и у свим порам живота. Потребно је стрпљење јер знамо да се и Јона љутио на становнике Ниниве огрезле у нечовечност. Међутим, Бог му шаље изоштрену религиозну самосвест коју тешко прихвата и изговара је: „Ја знам да си ти Бог милостив и жалостив, спор на гнев и обилан милосрђем и кајеш се ода зла.“ (Јона 4.2) Треба поћи од тога да не знамо шта је лево и десно и молити Бога да нам да дар љубави и стрпљења.

У литургијском животу Цркве учествује свега неколико процената верника. Иако претпостављам да ћете одговорити да није наше него Божје да се процени ко јесте а ко није истински верник, да ли је исправно приступити цркви искључиво из

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

национално-идеолошких разлога?

Национално и идеолошко се разликује. Национално има своје корење и, да парафразирамо Момчила Настасијевића, само што је кореном у националном, цветом је у универзалном. Још је Де Траси рекао да је идеологија скуп норми која је отуђена од живота и преко националног ми идемо универзалном, ка Благом Господару универзума. Да би све тако било национално мора да се оплоди духовним. Национално се без духовног своди на биолошко, на натурално, а то није довољно. Треба да буде обрнуто. Да би национално добило свој смисао и пуноћу, треба да се утемељи на духовном. Иначе, национално постаје идеолошки искључиво, ригидно и шовинистичко. У том случају, духовним се манипулише. Да бисмо били аутентично отворени за друге потребна нам је аутентична вера и аутентично духовно, које претходи националном и идеолошком.

Да ли је, рецимо, могуће бити атеиста, а при томе испуњавати свих Десет Божјих заповести, те, у складу са тим, бити уједно и Богу угодан?

Међу агностицима има много моралних и правичних људи. Идеал Албера Камија је био светитељ без Бога. Али, не заборавимо, прва заповест је „Ја сам Господ Бог твој“. Дакле, у Богу је сва светост. Бити свет то је циљ, а не напросто добар. Светост није иманентно својство људске природе. Она је дар. Када дубље погледамо, дар је и сам живот. А, Богу је, сигуран сам, угодан сваки човек који искрено трага за смислом, за правдом, за истином...

Црквени великодостојници углавном истичу да је повратак вери и духовним вредностима једина могућа реакција на потрошачку цивилизацију смрти. Имајући у виду да је глобална светска економска криза натерала човечанство да преиспита путеве којима је до сада ходило, да ли се може рећи да је она благословена?

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

Не верујем да је економска криза благословена. Потрошачка цивилизација је посебно питање. Криза економска сеже до неких дубљих принципа светског неолибералног система. Свака криза је изазов и суд из којих може да се извуче поука да човек не живи само о хлебу, него од сваке речи која излази из уста Божијих.

Будући да се већина грађана ове земље, па тиме, свакако, и веома велики број православних верника, суочава са све тежим економским и социјалним проблемима, све чешће се, међу самим верницима, може чути прича о православном учењу о раду, социјалној правди и хришћанском солидаризму. Због чега је ова тема у Српској цркви све ово време била табу тема?

Не видим да је била табу тема. Напросто, за нас у Цркви, као уосталом и за готово све људе у нашем друштву донедавно су постојали други приоритети. Црква је носила идеју љубави и апсолутне вредности човекове душе, тако да је била против политичког поробљавања личности, економског поробљавања, обесправљености и експлоатације.

Ово питање постаје значајно посебно у тренутку када се одвија процес реституције црквене имовине. Наиме, Српска православна црква би, уколико јој се заиста врати целокупна некадашња имовина, могла да постане један од битнијих „послодаваца“ у Србији. На који начин Црква намерава да располаже својом имовином, и да ли ће је употребити у решавању социјалних проблема најугроженијих слојева нашег друштва?

Подразумева се да ће Црква, ако јој се врати имовина, помагати социјално угроженим слојевима и да ће развијати своју харитативну делатност. Међутим, то се још није догодило. Процес враћања имовине Цркви тек је започет и ту наилазимо на многе проблеме. Могу да вам кажем да, ако следимо путеве изворног хришћанског учења, социјална мисао је сама есенција Цркве.

Да ли је онда исправно закључити да је имовина цркве, имовина сиромаша?

Да, али то треба прецизирати. У Лукином јеванђељу каже се: „Блажени сиромашни јер ће наследити царство небеско.“ То не подразумева бруталну конфискацију имовину од стране свакога који себе осећа социјално фрустрираним.

Сведоци смо националног, економског, социјалног, културног разарања Србије. Да ли је дошло време да се подсетимо следећих Христових речи (Мат., 10, 34): „Не мислите да сам Ја дошао да донесем мир на земљу; нијесам дошао да донесем мир него мач“. Какве последице у данашњем контексту има овај библијски цитат, и у којој мери је он присутан у свести верника пред један од највећих хришћанских празника, Васкрс?

Овај мач о коме Господ говори јесте мач који сасеца наше страсти и нарцисоидност, а они нас много пута чине мирним и самозадовољним. Страсти нас везују за земаљске вредности које нас воде ка смрти. Христово Васкрсење даје нам смисао. Он никада није рекао да је дошао да донесе смисао, али ми снажно осећамо да смисао постаде тело, али тек у светлости Његовог Васкрсења.

Можда је прилика да данас, када најрадоснији празник човечанства прослављамо у сенци економске кризе, која је захватила цео свет, дубље и истинскије доживимо и схватимо тајну Крста Христовог, Распећа и Васкрсења. Преко Крста Његовог и Распећа открива нам се и дарује неизрецива Тајна божанске љубави. Јавља нам се Бог као вечна истинска љубав, као љубав која се жртвује за друге, за људе и народе, за цео свет. На Крсту нам се Христос, Син Божји, показује као Бог који показује љубав на делу, жртвујући се за друге без остатка. Врхунац те љубави свакако јесте Васкрсење Христово које је, као победа над смрћу, највећи тријумф и дар живота. Угледајући се на неупоредиву жртву Сина Божјег и ми сами, поготово у ове дане Празника над Празницима, треба да се жртвујемо за наше ближње, суседе, пријатеље, а посебно сународнике са Косова и Метохије, који су највеће жртве, не само економске кризе, него кризе морала која је захватила читав свет.

Косовски идентитет није мазохизам пораза, већ опредељене за живот

Пише: Владика Порфирије
уторак, 21 април 2009 20:00

Свим читаоцима часописа „Печат“, као и свим људима добре воље, желим срећне васкршње празнике, уз радосни поздрав: „Христос васкрсе – Ваистину васкрсе!“

(Разговарали Александар Дунђерин и Милорад Вучелић)